

Biblické fragmenty

Jozef Jančovič
Blažej Štrba

Cleopas

Cleopas 2021

Biblické fragmenty

© Jozef Jančovič a Blažej Štrba 2021

© Cleopas 2021

ISBN 978-80-974092-0-3

Predslov

„Na celom svete by nebolo dost miesta na knihy, ktoré by bolo treba napísať“ (Jn 21,25) o tom, čo urobil Ježiš Kristus. Týmto poslanstvom končí Evanjelium podľa Jána. Predložená kniha, ktorú držíš v rukách, súvisí s Božím slovom a udalosťami. Neponúka celkom nové veci a ani zložité témy. Ponúka skôr známe a ľahko uchopiteľné témy. Kniha sa vracia k rôznym faktom a poslanstvám prítomným v Biblii. Všetky však koniec-koncov smerujú k vrcholu Božieho zjavenia – k Ježišovi, nášmu Pánovi. Okrem toho jednotlivé kapitoly v knihe nie sú nové, pretože už boli publikované v periodikách, ktorým úctivo ďakujeme za dovoľenie publikovať ich znova.

Pokiaľ ide o obsah, vybrali sme fragmenty biblických príbehov zo Starého a Nového zákona. V dobe nezastaviteľného toku informácií rôzneho druhu a hodnoty chceme pripomínať tie pravdy a príbehy Božieho slova, ktorých poslanstvo žije už stáročia, sústavne oživuje generácie, zaháňa úzkosti a v ľuďoch posilňuje nádej. Usporiadanie dvadsiatich kapitol viac-menej reflektuje kánonické poradie biblických kníh.

Knihu venujeme tebe, čitateľovi, ktorý s úctou hľadáš na každú sestru a každého brata, ktorí stoja okolo teba, a svojou bytostnou túžbou hľadáš Božie kráľovstvo medzi nami. Venujeme ju tiež priateľom Cleopasa.

*Jozef Jančovič
Blažej Štrba*

Čo ti je, Jordán, že sa naspät' obraciaš?

1

*Jordán je jedinou reálnou riekou v Izraeli.
V hlbokom pevninovom zlome regiónu tvorí
prírodnú hranicu zaslúbenej zeme,
v dôsledku čoho sa v dejinách spásy stal
miestom výnimočných udalostí
a až dodnes predstavuje
osobitý duchovný symbol.*

Prírodný profil

Tok Jordánu dosahuje celkovú dĺžku až 320 km, hoci bez meandrov je jeho priama dĺžka len 185 km. Rieku napájajú viaceré pramene, najmä spod vrchu Hermon (2 814 m) ležiacom na sýrsko-libanonských hraniciach. Jeho najvzdialenejší prameň Hasbani chrlí vodu v Libanone. Návštevníci Izraela sú fascinovaní úchvatnou scenériou Jordánu pri bohatom prameni Banjas a Dan na severe Izraela. Utvorený sútokom bystrín Jordán stekal najskôr do Chulského jazera, ktoré po roku 1950 pre sústavné odčerpávanie vody zaniklo.

V blízkosti Betsaidy vody Jordánu ústia do Galilejského (Genezaretského) jazera bohatého na množstvo rýb. V Starom zákone sa jazero volá *jam* (more) *kinneret*. Tento názov je

odvodený z hebrejského slova *kinnor* – harfa, ktorú toto najväčšie sladkovodné jazero v celej oblasti pripomína svojím tvarom. Genezaretské jazero je dlhé 21 km, široké 13 km a miestami až vyše 40 m hlboké. Po obvodovej meria 53 km. Jeho hladina je 215 m pod hladinou mora.

Potom, čo Jordán opustí Galilejské jazero, sa na úseku v priamej dĺžke 105 km značne mineralizuje – cez soli a minerály početných slaných a slieňových prameňov. V úrodnom údolí Hajjarden sa doň vlievajú štyri potoky. Zo západnej, palestínskej strany sú to Harod a Wadi Faria a z jordánskej strany Jarmuk a Jabbok. Silne mineralizovaná voda Jordánu napokon končí v Mŕtvom mori, kde niet života, pretože jeho slanosť až 10-násobne prevyšuje slanosť morskej vody. V Mŕtvom mori vďaka Jordánu pribúda ročne až 850-tisíc ton soli.

Keďže voda najvyššieho prameňa Jordánu zostupuje z nadmorskej výšky 1 841 m do Mŕtveho mora, ktorého hladina je viac ako 400 m pod morom, je hebrejské meno rieky – *Jarden* – veľmi príznačné: znamená *zostupujúci* (tok).

Jordán ako posvätná hranica

Jordán sa v Starom zákone spomína celkom 175-krát. Prvú zmienku nájdeme v Knihe Genezis (Gn 13,10). Jordán je tam pripodobnený k rajskej rieke a k Nílu, pretože utváral úrodné okolie s pasienkami. Úrodná krajina Jordánu sa stáva najskôr pokušením a neskôr osudným miestom pre Abrahámovho synovca Lota a jeho stáda; vážený starec Abrahám sa musí uspokojiť s inými pastvami. Abrahám však bude napriek tomu na východnom brehu Jordánu za Lota bojovať (Gn 14,14-15). Patriarcha Jakub zasa pobýva východne od Jordánu v 20-ročnom exile. Priamo tam, na východnom brehu však narazí na Božích poslov a lokalitu neskôr označí za Boží tábor (Gn 32,2-3). Pri potoku Jabbok dokonca zvedie zápas s tajomne zjaveným Bohom a toto miesto pomenuje *Fanuel* – Božia tvár (Gn 32,31). Jakuba

však napokon pochovajú nie na východnom, ale na západnom brehu Jordánu – v Hebrone (Gn 50,10-13).

Takáto systematická lokalizácia udalostí utvára z Jordánu posvätnú hranicu zaslúbenej krajiny. V príbehoch o jej dobytí sa často cez nariadenie Mojžiša legitimizuje usadenie kmeňov Ruben a Gad a polovice Manassesovho kmeňa na východnom brehu Jordánu (Nm 32,5-32; Dt 3,8; Joz 13,8-32). Vojski z týchto kmeňov, ktorí sprevádzali ostatných členov za Jordán, pri svojom návrate neuvážene postavili veľký oltár na posvätnom západnom brehu (Joz 22,4-34).

Posvätná hranica Jordánu prechádzajúca okrajom územia kmeňov Benjamín, Efraim, Manasses, Isachar a Neftali však Izraelitom nezamedzovala bývať aj mimo Kanaánu – odkazujú na to viaceré príbehy z Knihy sudcov a dvoch kníh Samuela. Boží ľud na oboch brehoch Jordánu si navzájom prejavuje solidaritu a pomáha si. Ešte aj v časoch Ježiša prichádzajú Židia v zástupoch spoza Jordánu, z Dekapolu a zo Zajordánska, aby ho počúvali (porov. Mt 4,25).

Proroci viazaní k Jordánu

Najväčší prorok Mojžiš, jeho pokračovateľ Jozue a prorok Eliáš bytostne súvisia s Jordánom. Mojžiš Jordán neprekročil. Podľa Knihy Deuteronomium, ktorá je testamentom, Mojžiš v posledný deň svojho života znova káže o Pánovom zákone na východnom brehu Jordánu: zákon mal svoj pôvod mimo Kanaánu, no jeho dôsledné zachovávanie v krajine za Jordánom je podmienkou pre pobyt ľudu v darovanej krajine – v Pánovom zákone je tak prisľúbená zem za riekou zároveň skúšobným priestorom vernosti Mojžišom tlmočenému Pánovmu zákonu.

Jozue umožňuje plnenie prisľubov a prejde cez rieku Jordán, keď archu s *Desatorom*, ktorá prezentuje Pána a jeho zákon, nesú kňazi. Izraeliti prešli cez Červené more, aj cez Jordán a usadili sa v novej krajine (Joz 3–4). Prechod Jor-

Jordán je dodnes
symbolom prechodu
a miestom vyznání
o Ježišovi.

Meno Ježiš 10

Každý človek má svoje meno. V Biblii má meno neraz nosný význam na pochopenie osoby a jej poslania. Adam znamená, že človek pochádza zo zeme, Eva symbolizuje matku žijúcich, Abrahám zasa otca národov a meno Judita znamená židovka. Meno Ježiš je tiež významné meno, pripomína, že Pán je záchranou.

Tradícia Starého zákona

Kto trochu pozná španielsku kultúru, iste sú mu známe krstné dvoj-mená ako José María alebo Jesús María a pod. Hoci pre naše uši a tradíciu sú nezvyklé, faktom ostáva, že Španieli bežne používajú meno Jesús – Ježiš aj ako krstné meno. Vo väčšine kresťanskej Európy sa však toto meno nepoužíva. *Meno Ježiš je hebrejského pôvodu* a znamená „Pán (JHVH) zachraňuje; *Pán je záchrana*“. V Ježišových časoch sa už používala novšia forma *Ješú(a)*.

Pôvodné hebrejské meno *Jehošua* sa, prirodzene, nachádza aj v Starom zákone. Jeho nositeľom je viacero osôb. Prvou z nich je Jozue, Nunov syn, ktorý je obvyčajne známy ako

prvý vojnový vodca Izraelitov, ale menej známy ako Mojžišov sprievodca pri výstupe a zostupe z vrchu Sinaj. Bol strážcom vchodu do stánku zjavenia (porov. Ex 33,11) a napokon Mojžišovým nástupcom (porov. Nm 27,15-23; Dt 32,7-8) a vodcom ľudu do zaslúbenej zeme (porov. Joz 1–5). Kniha Sirachovcova ho preto volá Mojžišov nástupca v proroctve (porov. Sir 46,1). 2Kr 23,8 píše o inom Jozuem, ktorý bol mestským veliteľom. Podľa neho bola pomenovaná aj jedna mestská brána v Jeruzaleme. Takýto veliteľ sa musel vyznačovať mimoriadne vernou službou a lojalnosťou voči kráľovi.

Do tretice spomeňme ešte veľkňaza Jozueho, Josedekovho syna. Spomína sa spolu s júdskym námestníkom Zorobábelom ako obnoviteľ chrámu (porov. Ag 1,1). Vzbudený na duchu bol veľkňaz Jozue očistený od viny, obdarovaný novou autoritou a boli mu zverené ďalšie povinnosti. Prorok Zachariáš mu dáva hodnosť pomazaného a po obnovení chrámu bude korunovaný (porov. Zach 3–4; 6). Knihy Ezdráš a Nehemiáš ho nazývajú kratšou verziou *Ješúa*, ktorá znie takmer rovnako ako neskoršia aramejská forma mena Ježiš.

Z tohto stručného prehľadu badáme, že osoby, ktoré nosili meno Jozue, *zohrali dôležitú úlohu* pri vovedení Izraelitov do zaslúbenej zeme, pri obrane mesta alebo pri poexilovej obnove chrámu. Nepochybne mimoriadnu dôležitosť zohrala práve postava Jozueho, Mojžišovho nástupcu vo vodcovstve, ktorý dokončil to, čo Mojžiš sice začal, ale sám dokončiť nemohol. Mojžiš na Pánov príkaz vyviedol ľud z Egypta a Jozue na Pánov príkaz voviedol ľud do zaslúbenej zeme. Prvý vyviedol z otroctva, druhý doviedol do požehnanej zeme. Tento posledný obraz je dôležitý pre chápanie mena *Ježiš z Nazareta*.

Meno Ježiš v období Nového zákona

V gréckom preklade Starého zákona má meno Jozue výslovnostnú podobu *Jésús*. Toto meno má aj jediný autor

Vzývat' meno Ježiš
znamená zohnúť sa
a skloniť srdce...

Obsah

Predslov	5
Čo Ti je Jordán, že sa naspäť obraciaš?	7
Jeruzalemský chrám – Boží dom v premenách času	15
Eliáš a Karmel	25
Proroctvo o narodení Emanuela, Kniežat'a pokoja	33
Čo hovoril prorok Micheáš o prvých Vianociach	41
Jób – predobraz Krista a vzkriesenia v našom živote	49
Bože môj, Bože môj, prečo...? (Ž 22)	57
Nárek vyjadrený v žalmoch je modlitbou dôvery (Ž 27) ..	65
Múdrosť a nádej do budúcich sychravých i slnečných dní	73
Meno Ježiš	81
Mysleli si, že je Ježišovým otcom	89
Príde Kristus, Spasiteľ náš, cestu mu pripravme	95
Ježiš Kristus v tele a Eucharistii – vrchol a dôsledok Božieho milosrdenstva a pokory	103
Ako skončil Poncius Pilát a jeho manželka	111
Niečo z Biblie o rodine	117
Ježiš dal Veľkej noci nový rozmer	127
Eucharistia a cena Ježišovej krvi na pozadí legendy o grále	137
Ovocie a jeho spracovanie v Biblii	143
Parfumy z čias Ježišovho pohrebu	149
Príroda je ako kniha poznávania múdrosti a krásy Boha	157
Zoznam pôvodných publikácií	165
Obsah	167

Biblické fragmenty

Jozef Jančovič a Blažej Štrba

Obálku navrhol Karol Hájiček
Grafická úprava a zalomenie textu Karol Hájiček
Jazyková úprava Zuzana Očkajáková

Cleopas

Vydalo občianske združenie Cleopas
Banská 28, 976 32 Baďín
www.cleopas.biblica.sk
Prvé vydanie, náklad 300 výtlačkov

ISBN 978-80-974092-0-3